

НЕ ЗАБРАВЯЙТЕ, НО НЕ ОТМЪЩАВАЙТЕ!

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЙЦА

Брой 18 • год. CI • 30 септември 2022 г. • цена 1 лев

www.stdbg.org

Печатно издание: ISSN 1313-7611 • Онлайн издание: ISSN 2815-2638

НАЦИОНАЛЕН ТРАКИЙСКИ
ЖЕНСКИ СЪБОР-ПОКЛОНЕНИЕ В АВРЕН

ТРАКИЙЦИ СЕ ПОКЛОНИХА ПРЕД ПАМЕТА НА ЖЕРТВИТЕ

На 23 септември 2022 г., в Аврен тракийци почетоха паметта на убитите през 1913 г. 42 български жени и деца. На събора – поклонение присъстваха председателят на СТДБ Красимир Преманов, Краснодар Беломорски, зам. председател на ЦР на СТДБ и председател на Софийското тракийско дружество, членовете на Върховния комитет: д-р Вана Иванова и Мария Божкова, член кор. проф. Васил Проданов, директор на Тракийския научен институт, Мариана Ликова, председател на ТД „Тракийско сърце“ в Кърджали, Ангел Коджаманов, Веселин Костов, председател на Тракийско дружество „Тракия – 1922“ в Крумовград, Иванка Мечева, съпредседател на Тракийския женски съюз при СТДБ, Даниела Коджаманова, директор на филиала на ТНИ в Кърджали, Милена Алекова, кметски наместник на с. Аврен, Неждие Акиф, заместник-кмет на община Крумовград, проф. д-р Георги Михайлов, кандидат за депутат в 48-ото НС, Милко Багдасаров, областен председател на БСП в Кърджали, при-

събора и представи официалните лица.

Приветствено слово от името на кметската на Крумовград **Себихан Мехмед**, прочете **Неждие Акиф**, заместник-кмет на общината.

паметта за 42 невинни жертви на Междусъюзническата война през 1913 година. В тези размирни за Европа и целия свят дни паметникът пред нас, на който са изписани 42 имена на жени и деца, ни каз-

знателни българи и потомци на тракийски бежанци, активисти на тракийското движение и местни жители.

Организатори на традиционния събор-поклонение са Съюзът на тракийските дружества, Тракийският женски съюз при СТДБ, Община Крумовград и кметството в село Аврен.

Програмата започна със заупокойна молитва в памет на избитите жени и деца от село Манастир, отслужена в църквата „Свети Иван Рилски“ в Крумовград и продължи пред паметника на избитите жертви в село Аврен. Кметът на селото **Милена Алекова** откри

Председателят на СТДБ **Кр. Преманов** припомни трагичната съдба на жените и децата, отвлечени през есента на 1913 г. от турския башибозук, изтезавани, а после избити в землището на с. Аврен в местността „Думанли“, като подчерта, че с кръвта си те са писали мъченическата история на тракийци, която трябва да почитаме и да не забравяме, защото е част от българската памет.

Иванка Мечева, съпредседател на Тракийския женски съюз, произнесе трогателно слово, в което се казва:

„За двадесети път сме събрани в малкото родопско селце Аврен. Събира ни

ва ясно, че войната не е с лице на жена. Всяка война е свързана с много жертви, с много прекършени животи. А жената е призвана да дава живот, а не да го отнема. Повече от 40 години след освобождението си България се опитва да обедини земите, които са изконно български, и на които живеят от векове българи. Страните, подписали Берлинския договор през 1878 г., имайки свои интереси, не могат да приемат обединение на земите, на които живеят българи, защото това означава една голяма и мощна държава на Балканите.

Продължава на 2-а стр.

СПОМЕНИ ЗА БРИГАДИРСКОТО ЛЯТО НА 1949 ГОДИНА

На стр. 6

ПРЕДСЕДАТЕЛЯТ НА СТДБ
ПРИСЪСТВА НА ЛИТУРГИЯ В
ЖЕЛЯЗНАТА ЦЪРКВА В ИСТАНБУЛ

През септември 2022 г. се навършват 130 години от полагането на основния камък на българската православна църква на брега на Златния рог „Свети Стефан“, която е паметник на българското културно-историческо наследство в Турция.

По този повод на 18 септември в Желязната църква беше отслужена литургия, организирана от Фондацията на българските църкви с председател Васил Лиязе. Присъстваха Илияна Йотова, Вицепрезидент на Република България, служебният министър на културата Велислав Минев, Красимир Преманов, председател на Съюза на тракийските дружества в България, българският посланик в Анкара Ангел Чолаков, генералният консул на България в Истанбул Васил Вълчев, митрополити, тракийци и българи, живеещи в града край Босфора.

Българският храм в Истанбул се намира в кв. „Фенер“, на брега на Златния рог. Цариградските българи преустроили в дървена църква къщата, дарена от Стефан Богориди. Тя е осветена на 9 октомври 1849 г. и заедно с изградените след две години Метох, стават люлка на българското духовно и национално Възраждане. Тук на 3 април 1860 г., по време на Великденската служба, епископ Иларион Макариополски обявява скъсването с Цариградската патриаршия. В нея за първи път е прочетен и изданието на 28 февруари 1870 г. султански ферман, с който българите са признати за отделен етнос с право на самостоятелна църква под името Българска Екзархия. През 1898 г. на мястото на изгорялата дървена църква е издигната нова – днешната Желязна църква.

Продължава на 2-а стр.

ТРАКИЙЦИ СЕ ПОКЛОНИХА...

Продължение от 1-а стр.

През всичките тези години България прави стъпки за обединение. Някои клаузи на Берлинския договор са променени още при Съединението на Княжество България с Източна Румелия на 6 септември 1885. Илинденско-Преображенското въстание е отговорът на останалите в не освободените земи българи към тези, които са решили съдбите им. Част от системата, установена с договора, е напълно разрушена на 22 септември 1908 г., когато България обявява независимостта си. За всички българи Балканската война е последният опит за освобождение на българските земи. Това е може би последният мощен всенароден подем и обединение и за защита на каузата „България“. Тази война наистина носи освобождение на все още поробените земи. Но радостта от освобождението е много кратка. Следва нова война, след която България отстъпва Източна Тракия без Малко Търновско, Свиленградско и Царевско. Това са историческите факти. Сухи и кратки. Те остават в историята. След това започва обезбългаряване на отстъпените територии. Идва и трагедията в с. Манастир. Това го няма в хрониките на войните. Няма ги емоциите на хората, няма ги радостите и сълзите, няма ги ужасите, които са изпитани от жените и децата, няма ги скриваните сълзи от безсилието на мъжете, защитаващи дома си. Хрониките на войните не ни казват как жените се справят с войната.

А българската жена има своята участ и дан в Балканската война, макар и незабележимо. Тя е на бойното поле, тя е в лазарета, тя е с

ралото, за да осигури храна за семейството си, в много случай е жертва на развихрилите се низки човешки страсти по време на войната.

Когато се говори за война, винаги се сещам за книгата на Нобеловия лауреат за литература Светлана Алексиевич „Войната не е с лице на жена“. В тази книга тя представя войната през очите на жени, участнички във Втората световна война. Това са жени, които са били на фронта; жени, които са преживели Ленинградската блокада; жени, които са помагали на партизаните в окупирани територии; жени, които са били в тила и за били

в домовете си, но са преживели ужаса да гледат гладните очи и смъртта на децата си, да получат вест от фронта за смъртта на съпрузите си. В разказите на тези жени войната е различна. Тя е пълна с емоция. Разказите не описват военните действия, а това, което са изпитвали жените преди боя, когато виждат убитите си другари и когато виждат убити вражески войници.

Ние нямаме разкази на жените от Манастир за преживяното от тях за тези няколко месеца, през които няма сведения за това, какво се е случило. Можем само да се досещаме. Но фактът за тяхната смърт говори красноречиво за мъченията, на които са били подложени. Кой и защо хвърля в пропаст беззащитни жени и деца? Може би за да не кажат на света какво са преживели! Това не е първият случай на нечовешки действия по време на война. Очевидно при всяка война се отприщват най-лошите човешки качества. Това е един от аспектите на една война. Жестокост на мъчителите, която граничи с нечовешко поведение. И едновременно с това стоицизъм на жертвите – жените и децата от с. Манастир, стоицизъм, който ги държи за да понесат всичко в името на живота. Но мъчителите не са им позволили да живеят. Днес, покланяйки се пред паметта на тези жени и деца, се прекланяме и пред скръбта на техните мъже, бащи и съселани, които са единствените, оставили свидетелски разкази

за залавянето на жените и за усилията, положени в издирването им.

Ние винаги казваме, че поредното безумие на война ще е урок за бъдещите поколения. За съжаление световните политици са много слаби ученици. В днешния ден сме свидетели на много войни в целия свят, за съжаление и в Европа, която се считаше за стожер на мира. И всички войни изобилстват с трагедии, подобни на тази от с. Манастир.

В историческите хроники за Балканските войни няма да се спомене за мъчениците от Мъгленик. Но всеки е жив докато са живи тези, които го помнят. Този малък паметник в центъра на село Аврен е съхранил имената на всички жертви на трагедията от 1913 г. Нашите баби и дядовци, водени от неуморимата Мара Михайлова, са съумели да запазят за поколенията спомена за всичко, което се случило в местността Мъгленик край Аврен. Ние сме сигурни, че в годините напред СТДБ и ТЖС ще пазят този спомен жив и тракийци ще се прекланят с почит пред паметта на тези 42 жени и деца.

Ще припомня отново думите на Никола Инджов: „Нашата памет е нашата мъка. Тази памет и тази мъка са родили нашия девиз: „Не забравяйте, но не отмъщавайте!“. За да не забравяме трагедията на Манастир, паметникът, който е пред нас, вика силно: „Войната не е с лице на жена“.

Проф. д-р Георги Михайлов се обърна към присъстващите с думите: „Тази памет е свята, тя трябва да бъде помнена и почитана, за да имаме не само история, но и да имаме и бъдеще. Бъдеще на единна България с ясни цели, удовлетворяващи всеки български гражданин. Насилието и войната не раждат нищо добро. Никъде по света никога въпрос, никоя съдба не са били решени позитивно с насилие“. Той припомни, че идеята за издигането на паметника възниква през 30-те години на XX век, подкрепена е от журналистката Мара Михайлова, една от основателките на Тракийския женски съюз. Но е реализирана чак през 1964 г. И добави: „Ние, като български граждани трябва да си дадем сметка, че такива паметници трябва да ни направят непримирими към проблемите за решаването на всички въпроси в този свят чрез война и насилие.“

Пред паметника на избитите жени и деца бяха поднесени венци и цветя от Съюза на тракийските дружества в България, от Тракийския женски съюз при СТДБ, от ТНИ, от Община Крумовград, от кметството на село Аврен, от тракийските дружества – членове на СТДБ, от политическите партии и обществени организации, от всички официални гости и признателни потомци.

ПРЕДСЕДАТЕЛЯТ НА СТДБ ПРИСЪСТВА НА ЛИТУРГИЯ...

Продължение от 1-а стр.

Проектът е на архитект Ховсеп Азнавур, а изпълнението е на австрийската фирма „Рудолф фон Вагнер“. Храмът се състои от сглобени железни елементи с общо тегло 500 тона. Докарана с кораб от Виена по река Дунав, през Черно море и Босфора, тя е осветена от екзарх Йосиф на

8 септември 1898 г.

Църквата привлича погледа с красивите орнаменти на украсата. Олтарът е обърнат към Златния рог, а над притвора се издига 40-метрова камбанария. Шестте камбани са излети в руския град Ярославл. Изящество и великопение излъчва иконостасът, изписан в православен стил от руски майстори. Историческа стой-

ност имат и дарените икони и църковна утвар, както и дарителските посвещения.

В Екзархийския комплекс, в който се помещава българското неделно училище, се състоя вълнуващо тържество. Вицепрезидентът Илияна Йотова откри новата учебна година. След гостите бе и председателят на СТДБ Красимир Преманов.

ПРЕДСТОЯЩО

**СЪЮЗ НА ТРАКИЙСКИТЕ ДРУЖЕСТВА
В БЪЛГАРИЯ И
ОБЩИНА МАДЖАРОВО**

**Ви канят да присъствате на
НАЦИОНАЛНОТО ТРАКИЙСКО ПОКЛОНЕНИЕ**

**посветено на 109-годишнината
от разорението на тракийските българи**

8 октомври 2022 г.

ПРОГРАМА

11:00ч. Тържествено възпоменателно поклонение със заупокойна молитва пред Пантеона на загиналите тракийци в Мемориалния комплекс.

12:00ч. Поднасяне на цветя пред паметниците на войводите Димитър Маджаров, Руси Славов и Капитан Петко войвода.

УЧАСТИЕ НА ЖЕНИ В БАЛКАНСКАТА ВОЙНА

ИВАНКА МЕЧЕВА

Продължение от миналия брой

По нейния пример много дами от т.н. висше общество също отиват на фронта. Те организират събиране на доброволни помощи на бельо, постелъчен инвентар, превързочни материали. В Балканската война санитарните служби са под ръководството на създадения БЧК, а дружество „Самаряни“ е основното доброволческо звено, с което БЧК работи. В началото на войната БЧК разполага само със 136 милосърдни сестри. За кратък срок били подготвени още 1500 жени. Самарянките успешно запълвали нуждата от медицински сестри и обслужвали евакуационната служба, подкрепителните и превързочните пунктове и други помощни медицински заведения. Голяма част от медицинските сестри – доброволки са ученички на 15-16 години. Това само потвърждава големият национален подем, който е обхванал българския народ по време на Балканската война.

По време на войните всички самарянки всеотдайно се грижат за болни и ранени войници и офицери в българските болници и в чуждите санитарни мисии в лазарети в страната разположени близо до бойната линия. Те отговарят за хигиената, участват в борбата с тиф и холера, дежурят в питателните пунктове на гарите, където поднасят храна, напитки и цигари на пристигащите от бойното поле. Сблъскват се с ужасите на войната, мнозина от тях заболяват или умират, но достойно изпълняват човешкия си дълг. Не са известни имената на тези жени, обикновени доброволки. Във военния архив във Велико Търново, в архива на БЧК, в архива на НВИМ предполагам, че тези имена съществуват. Всички жени доброволки заслужават да излезнат

Д-р Съба Костова

от анонимност и да станат известни на българската общественост, поне в навечерието на следваща кръгла годишнина. По-известни са доброволките интелектуалки и дамите от висшето общество, като Елисавета Консулова-Вазова, Екатерина Каравелова, Анна Карима, Екатерина Каравелова е санитар в най-голямата болница към Военното училище.

Рада Данева, дъщеря на първия министър председател на България Тодор Бурмов е самарянка в Майчин дом, но по нейно желание е изпратена в болница на фронта. За

самоотвержената работа на доброволките санитарки народният поет Иван Вазов пише:

О, щерки на Българя милосливи,
моми и майки, и съпруги нежни,
и вий дял взехте, храбри, търпеливи,
на таз война във скърбите безбрежни;
и вам се пада нашто поклонение,
и вие бяхте героини същи,
и вие подвиг вършахте свещени,
по сила слаби, но по дух могъщи.

Освен доброволките санитарки във войната има и доброволки лекари. По това време жените лекари са единици, но те са сред тези, които организират подготовката на доброволките или са на фронта. Една от тях е д-р Съба Асенова-Костова (1875–1958), която е родена в Сливен на 8 ноември 1875 година. Тя е от най-известните родове в България. Баща ѝ е брат на Хаджи Димитър, участва в Освободителната Руско-турска война (1877–1878) и загива в нея. Тя изстрада без баща, но разказите за него и Хаджи Димитър оформят нейния светоглед. Брат ѝ, войводата Кръстьо Асенов, е свързан с Илинденско-Преображенското въстание от 1903 г. Съба, заедно с Мария Дайрова и Невена Азманова от Стара Загора са първите жени, при това българки, които са приети и завършват медицина в Нанси, Франция през 1899 г. След завръщането си в родната д-р Съба Асенова е първата жена-лекар, практикувала в родния си град Сливен. След известно време е назначена в Ямбол и там среща бъдещия си съпруг военния хирург д-р Марко Костов, родом от с. Змеёво, Старозагорско. Венчава ги Митрополит Методий през 1901 година. в Стара Загора, където се установяват за постоянно. Откриват частна семейна клиника. Градът е един от центровете за подготовката на Илинденско-Преображенското въстание. Тук се подготвят и изпращат чети за Македония и Одринско. Д-р Костова е куриер и касиер на четата на брат си, войводата Кръстьо Асенов, който е учител в с. Дешко, Благоевградско, близък приятел и съратник на Гоце Делчев. Кръстьо Асенов загива като герой във въстанието в Македония. Д-р Асенова-Костова създава дружество „Самарянка“ в Стара Загора през февруари 1912 г. След

обявяване на войната тя организира подготовката на доброволки с определени медицински познания, тя лекува болни войници от фронта. Д-р Съба и д-р Марко Костови са носители на множество отличия от БЧК, армията и държавата. Умира на 2 август 1958 г.

Има откъслечни сведения, че жени от неосвободените райони на България са участвали във войната като доброволки в опълчението, работили са като санитарки и други, които са помагали, основно с информация на нашите войски.

Царица Елеонора

Отразяване на войната в произведения на жени интелектуалки

На пръв поглед отразяването на войната в различни художествени произведения трудно би могло да се приеме за участие във войната. Но на практика чрез отразяване в изкуството войната става по-видима, условията, в които са поставени бойците стават по-реални. След войните свои мемоари пишат Елисавета Консулова-Вазова, Султана Рачо Петрова, Рада Данева. Те представят един друг поглед към войната, различен от описание на бойни действия. Това е поглед житейски и войниците не са изпълнителите на заповеди, а са човешки същества със своите емоции, тъги и болки, подготовката на войната и самите военни действия се виждат от друг ъгъл, различен от този във военните отчети. Тези описания на войната не са събрани в сборник, а са разпокъсани в архивите на отделните жени. А би било добре да се оформят мемоарите в едно общо издание. Писателки самарянки има в Ямбол, в Лозенград, в холерната болница в Чаталджа. Елисавета Консулова-Вазова оп-

исва впечатленията си от войната: „безпорядък, движение на обози, войници, ранени... работа мъчна, неблагодарна, нищо не подготвено за война, никакъв материал, а при това ранени с хиляди“.

Рада Данева, чийто съпруг е депутат в Народното събрание работи като сестра във втора етапна болница в Лозенград. В спомените си пише: „В коридорите лежат болни и ранени войници, натъпкани един до друг, без кревати, дори без сламеници, а навън пристигат волски коли с нови и нови страдалци.“

Освен чрез мемоари има писателки, които отразяват войната в произведенията си. Евгения Марс пише разкази за войната, на военна тематика е романа на Санда Йовчева „Ние – в дълбокия тил“. Екатерина Иванова публикува цикъл от стихотворения „Трепет и стон“ (1914), посветени на Балканската война. Екатерина Козарова-Иванова (1869, Сливен – 1947, Варна) произхожда от известен сливенски род. Завършва пансион за славянски девичи в Одеса, владее перфектно 7 езика. Съпруга е на проф. Емануил Иванов, вуичо на класика Алеко Константинов.

Война

Трепери и се свива
в страх майчино сърце,
нож остър го пробива –
притиска го с ръце...
но скритом тя изтрива
сълзи си от лице.

Трепери и замира
от жалба туй сърце;
но сили тя събира
и с весело лице
най-скъпото изпраща
на бойното поле.

Трепери и се свива
то всеки час и ден
и в кърви се облива...
но боят е свещен.
И Бога призовава
тя с поглед насълзен.

10 октомври 1912,
Екатерина Иванова

Един поглед към Балканската война, провокиран от произведение, създадено извън България

На фестивала през 2012 г. в град Перм, Владимир Шишкин – внук на Василий Агапкин, изпраща до организаторите писмо, в което се казва: „Много сме радостни, че този фестивал започна и завърши с марша, който дядо ми е написал още през 1912 година за ознаменуване на Балканската война“!

Маршът е един от най-известните военни маршове в свята, това е „Прощаването на славянката“. Написан е в гр. Тамбов през 1912 година от щабния тръбач Василий Агапкин на VII запасен кавалерийски полк. Поводът е впечатлението от събитията през Балканската война.

Описание на атмосферата в България след обявяване на Балканската война дава руският кореспондент Т. Олгенин (псевдоним на Антоан Олгински): „Аз видях и жени – майки и съпруги, които да изпращат своите синове и мъже с твърдостта и спокойствието на древните римлянки. Аз видях сцени на невероятен подем и на почти епични самоотричания и самопожертвувания. Аз видях шестдесетгодишни старци, дошли при военните власти с воловете си и с възрастните мъже от семейството си, да искат – не да молят, а настоятелно да искат, – щото и те, старците, да бъдат зачислени в обозите, воловете им да бъдат взети, а синовете им, внуците им да бъдат веднага пратени на границата“

Двадесет години след мобилизацията участник в нея споделя спомените си на страниците на списание „Нашата армия“ в броя от 3 октомври 1932 г.: Пред комисиите се тъпяха хора с уволнителни билети, без билети, служили, неслужили, здрави, болни, даже и жени... Да, казвам жени, защото при нас пристигна група селянци, водени от една ентусиазирана жена, послушница в манастир, която искаше, молеше, плачеше да бъде зачислена за санитарна на бойната линия... Нека всеки път, когато чуем „Прощаване на славянката“ да си спомним, че този марш е провокиран от нашите баби и прабаби, да си спомним за техния мъчялив подвиг и да им направим огромен поклон!

ПРЕДСТАВИТЕЛЕН ЖЕНСКИ НАРОДЕН ХОР ПРИ ТД „ОДРИНСКА ЕПОПЕЯ“ – СТАРА ЗАГОРА С УЧАСТИЕ В „ДРЪНЧИ ДУПКА“, С. МЕЛНИЦА, ОБЩ. ЕЛХОВО

На 3 септември 2022 г. Представителен женски народен хор при Тракийско дружество „Одринска епопея“ – Стара Загора с ръководител маестро Петко Танев,

взе участие с изпълнения в местността „Дрънчи дупка“, с. Мелница, общ. Елхово, обл. Ямбол. Поводът бе 23 години от обновяването на храма „Рождество Прес-

вято Христово“.

Ктитор и организатор на събитието бе д-р Дора Стоева, потомка на тракийски българи от Одринска Тракия.

ХАСКОВСКОТО ТРАКИЙСКО ДРУЖЕСТВО „ГЕОРГИ САПУНАРОВ“ С УЧАСТИЕ В ДНИТЕ НА ХАСКОВО

На 12 септември в зала „Хасково“ в общината бе представен сборника „Традиционни народни хора от Хасковско“. Премиерата е част от празничната програма на Общината за традиционните дни на Хасково. Организатори на промоцията бяха хасковското тракийско дружество „Георги Сапунаров“ и Народно читалище „Тракия – 2008“, чиито председатели Кирил Сарджев и Димитрийка Христова поздравиха автора Иван Иванов. Той е тракиец, потомък на бежанци от Беломорска Тракия, хореограф и художествен ръководител на Представителен танцов фолклорен ансамбъл „Китна Тракия“.

Изследването проучва регионалните специфики при танцуването и описва хора и игри от региона. Иванов е включил в 22 свои собствени разработки и е добавил още 20 изследвания на други автори. Допълнителни са описанията на местни народни носии.

Сред гостите на мероприятията бяха тракийци, представители на общинското ръководство и Атанас Димов, втори секретар и завеждащ „Консулска служба“ в българското консулство в Одрин.

Част от празничната програма бе изложбата на книги, подарени на тракийското дружество от писатели, поети и изследователи от района на Хасково. За приноса им в развитието на българската литература и култура на авторите бяха връчени грамоти от председателя на НЧ „Тракия – 2008“ Димитрийка Христова.

Продължава на 7-а стр.

ПРЕДСТАВИТЕЛИ НА СТДБ ПОЧЕТОХА ДЕНЯ НА НЕЗАВИСИМОСТТА

Представители на СТДБ се поклониха пред паметта на предците ни, извоювали с дипломатически средства мястото на модерна и независима България на картата на Европа. Кр. Премьянов, председател на СТДБ, Краснодар Беломорски, зам. председател на ЦР на СТДБ и председател на Софийското тракийско дружество, членовете на Върховния комитет: Кирил Йорданов, Паулина Петрова и Зорница Радонова почетоха Деня на независимостта – 22 септември с венци и цветя пред паметника на Незнайния воин.

Венец от името на СТДБ беше положен и във Велико Търново.

Представители на ТД „Царевец – 2021“ в старопрестолния град участваха в празничната програма, поднесоха венци и цветя на Пирамидата на Независимостта и пред паметника „Майка България“.

Обявяването на Независимостта на България на 22 септември 1908 година, е сред паметните исторически събития, заели заслужено място в историята на българската държава. Тази дата осмисля и борбите на тракийци.

Като компенсация за отхвърлената васалност на България, Русия опрощава дълга на Османската империя, останал от

Руско-турската война от 1877–78 година, в замяна на което Високата порта се отказва да иска обезщетение от България и признава нейната независимост.

Обявяването на независимостта е историческо събитие, което ни дава основание за национална гордост и самочувствие, но и повод за размисъл. Тъжно е, когато в ден като днешния трябва да констатираме, че сме зависими и разединени от всевъзможни фактори. Тази констатация ни задължава да намерим обединителна кауза, да запазим Родината си като наш дом и да изградим независима, демократична и бла-

годенстваща България, обединителка на българите в отечеството и по света.

Дълбок поклон пред всички, които през 1908 година ни дадо-

ха пример за държавническата мъдрост, отговорност и единство в съдбовни за нацията ни моменти при отстояването на национални каузи.

ЗЛАТЕН МЕДАЛ „КАПИТАН ПЕТКО ВОЙВОДА“ ЗА ЗАСЛУЖИЛИ ТРАКИЙЦИ ОТ КАЗАНЛЪК

СОФИЯ ДОНЧЕВА, ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ТД „КАПИТАН ПЕТКО ВОЙВОДА“

По решение на Централното ръководство на СТДБ във връзка със 119 години от Илинденско-Преображенското въстание и празниците в Долината на тракийските царе със златен медал „Капитан Петко войвода“ бяха наградени ръководителят на фолклорната група Данчо Колев Аданев, учителят и художник Костадин Желязков Димитров и Мария Кирова Богданова, която над 20 години активно участва в живота на дружеството и фолклорната група, съхранява материалната база на тракийския клуб.

Наградите бяха връчени на 26-ти август в музей „Искра“. В препълнената зала с посетители, дошли за празниците на Тракийските царе, Ваня Иванова-секретар на община Казанлък произнесе слово, в което подчерта патриотичната дейност на тракийци, посрещана от гражданите с интерес.

Продължава на 7-а стр.

СПОМЕНИ ЗА БРИГАДИРСКОТО ЛЯТО НА 1949 ГОДИНА

О.З. ПОЛКОВНИК ИНЖ. ВАСИЛ ТАШЕВ

Изминаха 73 години от участието ми в бригадирското движение. Всяка година през лятото си спомням 1949 година. Тогава, ръководени от патриотични чувства, след завършване на учебната година 30 средношколци – членове на Комсомола от гимназията „Васил Левски“ в с. Райково (сега централен квартал на гр. Смолян) бяхме бригадери от 1 юли до 15 август в младежката строителна бригада „Малчика“ в ТЕЦ „Сталин“, сега ТЕЦ „Надежда“ в гр. София. Бяхме включени във втори бригадирски батальон като Шеста Смолянска чета, разделена на три групи по 10 бригадери. Командир на четата бе Димитър Узунов от с. Арда.

Задачата на бригадата бе да направи изкопа за основите на една от охладителните кули на централата. След това изкопавахме каналите за полагане на тръбите за топлофикацията в София. В изкопните работи използвахме само кирки, лопати, лостове и ръчни колички. Ние, родопчани, научени на труд, работехме с голямо усърдие и преизпълнявахме поставените дневни норми. Успешно се представихме и на прегледа на бригадирската художествена самодейност с изпълнението на родопски народни песни. В резултат на всичко това Смолянската чета и група „Георги Димитров“ бяхме класирани за първенци на цялата бригада. А бригаден ударник беше Иван Боюклиев от с. Райково – бивш директор на „Тютюнева промишленост“ в гр. Смолян. Предната година той беше бригадир на жп линията Перник-Волуяк.

На втори юли по време на вечерната проверка командирът на бригадата съобщи, че в град Москва е починал Георги Димитров. След пристигането на саркофага с тялото му той беше положен във фойето на Народното събрание, където започна денонощно поклонение на хората от цялата страна в непрекъснат поток. Преди полагането на саркофага в изградения за една седмица Мавзолей няколко бригадери от групата-първенец „Георги Димитров“ бяхме почетна стража пред саркофага. Заставахме от едната му страна и след известно време след нас застахна на почетна стража членовете на Политбюро на БКП: Вълко Червенков, Добри Терпешев, Антон Югов, Георги Дамянов. Това е заснето и на сним-

ката от сайта на „Стара София“.

Отивайки към Народното събрание, си направихме снимка, на която личат траурните ни ленти. На нея отляво надясно сме: аз – оз полковник инж. Васил Ташев от с.

офицерите – военни училища или Военната академия.

Не зная дали някой е писал в пресата за участието на родопските младежи в бригадирското движение. Много от тях вече са

покойници, но заслужават дълбок поклон и уважение за техните постижения като бригадери от Шеста Смолянска чета и така прославиха родолюбието и трудолюбието на родопчани. Нека делата им бъдат пример за вдъхновение за младите поколения, за да работят усърдно за всестраниното развитие на милата ни родина.

Райково, художникът професор Димитър Серезлиев и Белчилов от с. Чокманово, командирът на втори батальон Киров, политическият офицер оз полковник Димитър Узунов, бригадният ударник Иван Боюклиев и финансистът Йовчев от с. Левочево.

При полагане на тялото на Георги Димитров в Мавзолея на пл. „Девети септември“ в София бяхме строени комсомолски групи от работници, войници, бригадери, студенти, ученици и септемврийчета и заедно положихме „младежката клетва“, че ще изпълним заветите на Георги Димитров.

На втората снимка на естрадата е Смолянската чета на бригадата по време на прегледа на бригадирската художествена самодейност. По-голямата част от бригадирите в четата завършиха висше образование, а

Сабрина Мехмед Медар е от с. Юруково, община Якоруда, област Благоевград. Ученичка в училището в Момчилград. Ето какво ни е написала за себе си:

„Обичам историята още от дете. Винаги ми е била интересна и винаги съм се опитвала да се вникна максимално в нея. Аз съм на мнение, че ние без история сме погубени, защото човек, който не знае историята си е като плик без подател. Всеки от нас трябва да се учи от нея, за да не позволяваме да се допускат грешките допуснати в миналото. Сигурна съм, че всеки един от нас, който се интересува от история си е взел поне малко поука от нея“.

Днес публикуваме нейно стихотворение.

История славянобългарска на Паисий Хилендарски – книга за миналото, но с послание към бъдещето

И толкова време
ти перото си не пусна от ръката,
пишейки буквите
една по една на листата.

За славното ни минало пишеше,
и яркото ни бъдеще ни показваше,
по манастири се скиташе,
но ни даде светлината в мрака.

Ти бе този,
който пробуди
старо и младо да стане,
срещу врагът да застане.

Ти бе този,
който ни показа,
че и ние хора сме,
че и ние някакви права имаме.

Ти бе този,
който ни научи,
че и ние собствен език си имаме,
и, че като него друг няма на света.

Тя за нас послание беше,
още е, и винаги ще бъде,

защото ти вътре в нея пишеше,
че ние един велик народ сме.

Нима има нещо по велико,
от това да четеш славната си история?
Нима има нещо по ценно,
от това да знаеш корените си?

Ако ти не ни беше дал светлината,
нямаше ние да знаем историята си,
ако ти не ни беше дал светлината,
нямаше ние да говорим езика си.

Велико е това, което направи,
ти, който не ставаше с часове,
държейки перото си в ръката,
пишеше там скъпоценните редове.

И в тази малка книжка,
показа ни ти правия път,
пътят, по който да тръгнем,
за да стигнем до края на света.

Със светлината, дадена ни от теб
осветяваме ние нашият път
и продължаваме да вървим напред,
напред към края на света.

УПРАВИТЕЛНИЯТ СЪВЕТ НА ТРАКИЙСКИЯ НАУЧЕН ИНСТИТУТ (ТНИ)

на основание чл. 26 от ЗЮЛНЦ свиква Общо събрание на сдружението на 14 октомври 2022 г. от 10 часа в Централния военен клуб, София, бул. „Цар Освободител“ № 7, при следния дневен ред:

1. Отчет за дейността на Тракийския научен институт за периода 2017–2022 г.
2. Приемане на нови и освобождаване на стари членове на ТНИ.
3. Приемане на план-програма за дейността на ТНИ за 2023 г.
4. Промени в Устава на ТНИ.
5. Избор на нови органи на управление на ТНИ: Управителен съвет, Председател и Надзорен съвет.
6. Приемане на Правилник за дейността на филиалите на ТНИ.
7. Разни.

При липса на кворум на основание чл. 27 от ЗЮЛНЦ събранието се отлага с един час и ще се проведе на същото място и при същия дневен ред, независимо от броя на явилите се членове.

ХАСКОВСКОТО ТРАКИЙСКО ДРУЖЕСТВО „ГЕОРГИ САПУНАРОВ“ С УЧАСТИЕ...

Продължение от 4-а стр.

ЗЛАТЕН МЕДАЛ „КАПИТАН ПЕТКО ВОЙВОДА“ ЗА ЗАСЛУЖИЛИ ...

Продължение от 5-а стр.

Приветствие към наградените юбилари поднесе и Костадинка Димитрова – почетен председател на тракийското дружество. В изказването си тя пожела на юбиларите здраве, дълголетие и да бъдат все така активни за съхраняване на националната гордост и самосъзнание на тракийските българи. Поднесе и благодарност към всички, подпомагащи дружеството.

АБОНАМЕНТНА КАМПАНИЯ 2023

Скъпи тракийци,

Започна абонаментната кампания за 2023 г. Абонаментът може да бъде извършен в най-близкия клон на „Български пощи“ или при председателите на дружествата. Най-добрият начин си остава абонирането вътре в дружествата.

Най-късно до 10 декември председателите на дружества или отговорниците за абонамента трябва да изпратят до СТДБ списък с трите имена, адреса и срока, за който са се абонали членовете на дружествата.

Ако искате да научавате навреме за събитията в Съюза, ако искате да следите развитието на въпросите, свързани с тракийската кауза или да разказвате за мероприятията, които сте организирали в своето дружество, трябва да направите своя абонамент навреме.

Честито!

Централното ръководство на Съюза на тракийските дружества в България и редакционната колегия на вестник „Тракия“ честити на рождениците на Съюза през месец октомври:

Анка Атанасова – Свиленград.....1 октомври 1947 г.
 Георги Димитров 2 октомври 1957 г.
 Проф. Светоазар Елджеров – София.. 3 октомври 1956 г.
 Каля Кирчева – София 5 октомври 1925 г.
 Иринка Петрова – Исперих 6 октомври 1944 г.
 Ген. Тодор Бояджиев – София 10 октомври 1939 г.
 Д-р Георги Йорданов – Пловдив.... 12 октомври 1956 г.
 Росица Тодорова – Павликени 12 октомври 1959 г.
 Елена Василева – Исперих..... 15 октомври 1951 г.
 Проф. Георги Янков..... 15 октомври 1946 г.
 Чавдар Георгиев – София 18 октомври 1955 г.
 Радка Стоянова – Средец 24 октомври 1941 г.
 Божанка Николова – Средец..... 30 октомври 1944 г.

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А, тел.: 02/987 48 96 Печат: НЮЗПРИНТ ЕООД

Абонирайте се!

Каталожен
номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: д-р Ваня ИВАНОВА, чл.-кор. на БАН проф. Васил ПРОДАНОВ, чл. кор. на БАН Иван ГРАНИТСКИ, д-р Динко СТРАНСКИ, Мария БОЖКОВА, Хубен СТЕФАНОВ; Тодор КОРУЕВ
 Дизайн: Мария БУДЕВА; e-mail: stdb_sofia@abv.bg, факс: 02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА
СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC: STSABGSGF
 Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/412 12 36, 0886 746 044;
 Златка Янева (Сливен) – 0897601560; Анета Георгиева (Хасково) – 0894 044 420; Веска Ламбова (Шумен) – 0877 71 85 03;
 Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

КЛЮЧОВИ СЪБИТИЯ И ЛИЧНОСТИ В БЪЛГАРИЯ В УСЛОВИЯТА НА ЕВРО-АТЛАНТИЧЕСКИЯ ПРОЧИТ НА ИСТОРИЯТА

НАКО СТЕФАНОВ

Продължение от миналия брой

Има и други изменения. Например, неолибералната социо-културна матрица налага т.нар. „джендърна концепция“. Тя отхвърля половите различия резултат от определената от природата диференциация на хората на мъже и жени. Вместо биологичен пол това се въвежда т.нар. „социален пол“. В рамките на същия се говори за над 50 варианта на този социален пол. Съответно се ратува за „толерантност“ в междуполовите взаимоотношения на тези над 50 варианта. Евро-атлантическия ценностен подход инкорпорира и т.нар. „мулти-културализъм“, борещ се за равнопоставеност на традиционната за дадена локална общност култура с всякакви привнесени отвън, къде случайно чрез емигранти и т.нар. „бежанци“ или съзнателно „импортирани“ специфични културни елементи. „Мултикултурализмът“ се противопоставя на „културния плурализъм“, призоваващ към уважение на всички култури. Но предупреждава за това, че приоритет в даден териториален културен ареал приоритет, предимство трябва да се дава на традиционната култура.

Може да се споменат и други значителни промени. Такава промяна е въвеждането на „постмодернизма“, който днес е постоянна част от евро-атлантизма като ценностен подход. „Постмодернизмът“ отрича както традиционализма на отминалите епохи, така и рационализма на Модерна, идеята за националната държава, проблемите, заявени от мислителите като Карл Маркс, Зигмунд Фройд, теорията на относителността на Алберт Айнщайн и въпросите, поставени от квантовата теория.

Постмодернизмът поставя въпроса дали тези идеали и идеи изобщо могат да съществуват. В този смисъл той е изключително противоречиво и трудно за дефиниране явление. Самият термин предполага, че е преминат периодът на Модерна, на Модерността, но е невъзможно да се различи какво позитивно предлага в замяна на Модерна т.нар. „Постмодернизъм“. И накрая след пространното обяснение за това какво представлява „евроатлантическия“ ценностен подход да спомнем и кои са неговите носители у нас. Това са отделни личности, НПО-та, партии и организации, даже и елементи от структурата на Българската национална държава. Последното само по себе си е странен феномен. Да се придържаш към идеи, че не просто националната държава е излишна, но даже е вредна за общественото здраве, и едновременно с това да си част от апарата на националната държава, означава че си в абсолютно противоречие със самия себе си. Но както се казва – такъв е животът.

Относно „евро-атлантическия прочит“ на ключови събития и личности в основните периоди на историята на България

Анализът на този прочит ще осъществим на основата на основните периоди в историята на нашата страна: Средновековен период, Ново време и Съвременност.

Средновековна България и евро-атлантическия прочит на ключови събития и личности в тази епоха

Историческият термин „Средни векове“ или „Средновековие“ е европоцентрично по-

нятие, което отразява разбирането за историческия процес така, както той се е осъществявал в Европа: Античност; Средновековие; Ново време. Това деление е въведено от професора от Галския университет Кристофър Келер (Христофор Целариус) през 1688 г.

Самото название Средновековие води началото си от XV век, когато хуманистите се опитват да разграничат собствената си епоха и наричат времето между Античността и XV век със следните имена: *media tempestas* (на латински: средно време; 1469 г.), *media antiquitas* (на латински: средна античност; 1494 г.), *medium tempus* (на латински: средно време; 1531 г.), *saeculum medium* (на латински: среден век; 1596 г.). Най-вероятно за пръв път Средните векове са наречени така от Леонардо Бруни в неговата „*Historia Florentini populi*“.

От социокултурна, социо-икономическа и геополитическа гледна точка както част от античната, така и значителна част от средновековната история на Европа следва да се класифицира на две основни линии:

- Основаваща се на елинско-византийска традиция;
- Основаваща се на римска традиция.

Съществуват различни виждания за времеви граници на Средновековието. Така например гореспоменатият Келер смята, че то започва през 395 г. с разделянето на Римската империя и завършва през 1453 г. с падането на Константинопол под ударите на османските турци – Османския султанат. Със завладяването на Константинопол се слага началото на превръщането на този султанат в империя. Според днес възприетата от мнозина историци гледна точка началото на Средновековието е падането на Западната Римска империя през 476 год. За край на същото се сочи 1492 г. – откритието на Америка от Христофор Колумб.

В рамките на Средновековния период през 681 г. се ражда държавата България, която още в самото си начало е основана на базата на три ключови народностни групи – българи (прабългари), траки и славяни, всяка една със значителна историческа традиция. При което траките и прабългарите имат „зад гърба си“ и богато държавническо минало. Като цяло изследователите наброяват над 70 народностни групи и етноси, ввели се и създали днешната българска нация. Но едва ли досега някой сериозно е оспорвал факта, че прабългари, траки и славяни са внесли основен принос в „темела“ на българския народ.

Но това не е така според някои представители на „евро-атлантическия прочит“. Така, например, О’Бозе почившия професор от НБУ Пламен Цветков в книга, издадена през 1998 г. под заглавие „Славяни ли са българите?“ оспорва този факт за приноса на славянството във формирането на българската народност през Средновековието.

Друг пример е циничната статия преди време в наш всекидневен вестник, в която бе заявено, че светите братя Кирил и Методий били, видите ли, „византийски шпиони“.

Както се вижда от горните примери „евроатлантическия прочит“ се старее да бие по основни опори на самосъзнанието на съвременния българин – да разколебае гордостта от това, че България е майка на Славяно-православната Кирилска цивилизация. За тази цел от една страна да се зароди съмнение, че за каква принадлежност към славянството може да става дума, след като, видите ли, ние не сме славяни.

А от друга да бъдат унижени ключови фи-

гури на славянството – светите братя Кирил и Методий, признати за покровители на Европа даже от Католическата църква в лицето на папа Йоан Павел II от 30 декември 1980 г. с апостолическото послание „За безпримерно достойнство“ (*Egregiae Virtutis*).

Могат да бъдат дадени и примери ако не на изопачаване, то на замълчаване на важни моменти от Българската история, които по един или друг начин засягат в негативен план Западния свят. Показателен пример в това отношение е героичното дело на цар Калоян Български, който разгромява на 14 април 1204 г. в битката при Адрианопол латинските рицари и пленява императора на Латинската империя Балдуин I, с което отстоява независимостта на България.

Днес много рядко ще се срещнем с официално отбелязване на тази героична битка, в която е разгромен цвета на западноевропейското рицарство от храбрите български войни.

Историята на България в евро-атлантическия прочит на ключови събития и личности в Новото време

Границите на Новото време в историята на човечеството, подобно на другите големи периоди, са обект на дискусии и различни тълкувания. Самото разбиране за „Ново време“ се появява в епохата на Възраждането. Хуманистите предлагат деление на историята на древна, средна и нова. От позицията на същите разцветът на културата е знак за ново време. С други думи не социално-икономическия, а духовно-културния фактор те виждат като главен критерий за периодизация на историческото време.

Спорно е самото начало на Новото време. За някои това е падането на Константинопол под османска власт през 1453 г. За други е откритието на Америка през 1492 г. За трети е началото на Реформацията през 1517 г. Обект на дискусия е и продължителността на Новото време.

За англоезичната историография то се дели на три периода – Ранно Ново време (*The early modern period*) и Късно Ново време (*The late modern period*). Съвременната история (*Contemporary history*) се датира от 1945 г. до днес. Според някои други историографски школи и автори краят на Новото време е края на Първата световна война, след което започва Съвременността. Други автори поставят по-ранни години за завършек на Новото време. За нас българите Новото време е период, през който протича по-голямата част от Османско-турското робство или Османско-турското иго. И тук веднага ще отбележим, че съгласно „евро-атлантическия прочит“ робство не е имало. Съществувало е културен обмен, който привържениците на този прочит наричат „Османско присъствие“, „Съжителство“ или в най-тежкия случай „Османско владичество“.

За да оправдаят този си „политкоректен“ изказ носителите на „евро-атлантическия прочит“ използват най-различни аргументи, включително и този, че когато нашите възрожденци наричат цялото това време „робско“, те видите ли, се заблуждавали!!! Ще изложим някои от тези аргументи, както и ще представим своите контрааргументи:

Аргумент 1. Видите ли, българинът е имал собственост, т.е. парче земя, което е обработвал. Как така собственик на земята ще бъде роб?

Контрааргумент: При феодализма има т.нар. „двойна собственост“ и върховен собственик феодала – в случая т.нар. „бей“ и подчинен собственик – селянинът, който обработва земята. Той има правото да предава правото на обработка на земята по наследство. В този смисъл на практика той е „закрепостен“ за зе-

мята. Този тип феодална собственост за подчинения собственик – селянина няма нищо общо с появилата се по-късно буржоазна собственост – да се разпореждаш и получаваеш полза от собствеността, да я продаваш и да я предаваш по наследство.

Следва да се има предвид, че Османската империя е била „халифат“, т.е. страна, където правото е основано на „шариат“-а, т.е. на ислямското право. То урежда всички аспекти на живота в мюсюлманското общество. Представява съвкупност от правови, морални и религиозни норми на исляма, които обхващат всички страни на живота на ортодоксалните мюсюлмани. Те са изложени в Корана и сунните.

Ако човек е неверник, т.е. немюсюлманин (гяур), то той няма правата на правоверния. Фактически той е безправен човек – роб. Съответно е плащал редица допълнителни данъци като „джизие“ или „харач“ (харадж) – паричен данък, който бил събиран от немюсюлманското население. Друг най-страшен данък е „девширме“ (кръвен данък) – отнемането и потурчването на деца – момчета от османската власт и превръщането им в най-страшни врагове на християнството – еничари.

Особено циничен е т.нар. „Диш-хакъ“ – зъбен данък, плащан от „гяурина“, когато „правоверният“ влиза в дома на горния, заставя го да му се даде храна, след което взема такса, задето е хабил зъбите си с неговата „гяурска“ (друговерска) храна. Тук няма да изброяваме всичките още 16 данъка, с което е облагано немюсюлманското население.

Ще споделим и тъжния факт на безправие то на което е подложен българина по време на 5-те века с примера на най-големия робски пазар в Османската империя – този в Кайро. Там постоянно са продавани млади българки-робини. Те са били насилно отвлечани от семействата си, особено по време на въстания и бунтове, като отмъщение срещу бащите и братята им тръгнали да се борят за свобода. Даже през 1876 г. след Априлското въстание млади българки, включително невръстни момичета на 12-13 години са основната „стока“ на Каирския пазар за робини.

Аргумент 2. С ехидство и подигравка носителите на „евро-атлантическия прочит“ заявяват срещу тезата за робството с аргумента, че привържениците на тази теза, видите ли, си искали „робството“, т.е. това са едва ли не хора с робско съзнание.

Не, неуважаеми господа. Ние говорим „робство“, не защото сме били роби, а защото османлиите са искали да ни направят роби. И ние това трябва да го знаем и да го помним. Защото, който забравя уроците на историята, ще ги повтаря. А, че не сме били роби е ясно, тъй като за по-малко от 500 години по българските земи има над 400 въстания, бунтове и завери срещу османската власт. И не може роби да родят такива гиганти на мисълта и делото като Апостола Васил Левски, като поета-революционер Христо Ботев, Хаджията и Караджата, като априлци, като десетките хиляди паднали през петте века в борбата за свобода.

Но вземете само един Левски. Колко народа по света могат да се похвалят с такава планетарна личност? Ами Ботев? Покажете ми по-величав поет-революционер, кристално чист, положил всичко, а най-вече себе си, пред олтара на Отечеството!!! Обаче, отрицанието на това, че османските власти се опитват българския народ да превърнат в робско стадо, в някакви „илоти“, тезата за „съжителството“ и „присъствието“ превръщат тези български национални герои в „терористи“, в „сепаратисти“. Гнусна и подла теза...

Продължава в следващия брой